

РАЗОБЛИЧАВАНЕ НА МИТОВЕ

ВНИМАНИЕ — СЛЕДНОТО СЪОБЩЕНИЕ МОЖЕ ДА ВИ СЕ СТОРИ СМУЩАВАЩО...

...но продължихте да четете, нали? Същото се случва и в много инициативи за превенция на престъпността, които предупреждават хората за потенциалните последици от тяхното поведение, независимо дали са извършители или жертви. Всъщност тактиките, основани на страха, са често срещани в рамките на превенцията на престъпността и се предполага, че повишаването на информираността за потенциалните рискове и вреди ще възпре хората от дадено конкретно поведение.¹ Това обаче не винаги е така. Всъщност тази тактика може да бъде дори контрапродуктивна. Плашещо е, нали?

ВНУШАВАНЕ НА СТРАХ СРЕД ХОРАТА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ПРАВИЛНО ПОВЕДЕНИЕ

Подходите имат най-различни форми — от конфронтационни посещения в затвора, през образователни и основани на факти подходи, до програми, използващи съвременни технологии за пресъздаване на преживяването на арест или наказание, но идеята е една и съща: хората да се изправят пред най-лошия възможен изход, ако извършат престъпление, и страхът да ги накара да спазват закона. Обаче внушаването на страх у хората с подобни последици може да има обратен ефект, както ще докажем тук, и на свой ред да доведе до същото поведение, което се цели да бъде предотвратено.

ПОВИШАВАНЕ НА ИНФОРМИРАНОСТТА

Кампаниите за повишаване на информираността са често срещани в инициативите за превенция на престъпността. Идеята е проста и лесна за осъществяване, но няма какво да се покаже за нея. Тактиките за сплашване често се използват в комбинация с усилията за повишаване на информираността. Предполага се, че повишаването на разбирането за конкретен проблем и потенциалните рискове ще подтикне хората към желаното поведение. Това изглежда като решение на различни проблеми, свързани с престъпността. Въпреки това самото запознаване с рисковете не е ефективно решение.

Интересувате се как ефективно да предотвратявате престъпления чрез повишаване на информираността си? Разгледайте тези публикации и ги направете част от по-голям, интегриран подход.

> Инструментарий „ Предотвратяване на виктимизацията на малолетни и непълнолетни в цифровата ера: Повишаване на осведомеността и промяна на поведението“ <https://eucpn.org/toolbox15-victimisation>

> Разобличаване на митове: Повишаването на информираността никога не е навредило на никого, нали? <https://eucpn.org/mythbuster-awarenessraising>

Да вземем например Scared Straight — може би най-прочутата инициатива за предотвратяване на престъпления. Първоначално тя е създадена от американски затворници, излежавачи доживотни присъди, които искат да дадат нещо на обществото, и отвежда младите хора на екскурзия в затвор. Целта е да им се покаже как може да изглежда бъдещето им, ако изберат престъпния живот. Докато се развеждат от вербално и дори физически агресивни затворници и надзиратели, надеждата е, че децата ще се изплашат и ще се подтикнат към желаното поведение: направо да се изплашат.²

Има ли проблем с този начин на мислене? Той не дава резултат. Макар че на пръв поглед може да работи и да създава впечатлението, че на тези деца се дава така необходимият урок, оригиналният проект Scared Straight и неговите по-нови и по-дружелюбни превъплъщения се оказват неефективни и дори по-вредни от това да не се прави нищо.³ Разхищение на ценни ресурси, които биха могли да се използват по-добре.⁴

За съжаление насаждането на страх продължава да бъде популярен механизъм за превенция в целия Европейски съюз, под различни форми и в други области, като например превенцията на употребата на наркотици.⁵ Въпреки ясните доказателства за обратното, широко разпространено е убеждението, че заплахата от сериозно наказание ще изплаши хората да не извършват престъпления. Ако не предотвратява ефективно престъпленията, защо все още се ползва с трайна подкрепа? Можем само да гадаем, като възможностите варират от необходимостта да се действа твърдо срещу престъпността, необходимостта да се покаже, че нещо се прави, или дори защото някои участници просто са инвестирали твърде много политически и/или икономически капитал с цел провал.⁶

Етично би било тези инициативи да бъдат оценени по отношение на тяхното въздействие, за да се гарантира, че публичните ресурси се използват правилно. Ако резултатите са положителни, чудесно! Ако те се окажат отрицателни, а едно обосновано предположение ни казва, че случаят е такъв, тогава трябва да се направят правилните изводи: постепенно прекратяване на Всеки друг курс на действие е просто опасен и неетичен: де факто това са неконтролирани и потенциално вредни експерименти с деца.⁷

НО ЗАЩО НЕ ДАВА РЕЗУЛТАТ? — ВЪЗПИРАНЕТО ОТНОВО НА ДНЕВЕН РЕД

Да се твърди, че нещо не работи, е едно, а да се обясни защо — друго, което ни помага да вървим напред и да прилагаме ефективни подходи. В тази връзка разглеждаме основния механизъм, според който тези подходи се фокусират върху тежестта на потенциалното наказание и върху показването на децата на най-лошото, което може да се случи, ако извършат престъпление: възпирането.⁸

Като един от най-старите механизми за превенция на престъпността — идеята е на философите от Просвещението Бекария и Бентам — възпирането действа чрез заплахата от наказание.⁹ Възпирането вероятно е най-важната превантивна функция на системата на наказателното правосъдие¹⁰, но заплахата от санкция може да дойде и от неформални източници, като например родители, връстници или общност.¹¹

За да бъде възпирането ефективно, то трябва да промени съотношението между разходите и ползите в полза на желаното поведение, т.е. поведението, което не нарушава закона. В тази връзка съществуват три условия: наказанието трябва да бъде достатъчно строго, но все пак пропорционално; то трябва да следва престъплението достатъчно бързо; и трябва да има сигурност, че тази санкция ще бъде наложена. Тези три условия се допълват взаимно, което означава, че едно тежко наказание ще има слаб възпиращ ефект, ако се прилага рядко.¹²

Точно това е целта на критиката на философите от Просвещението. Те твърдят, че подходът „строги мерки срещу престъпността“ по същество е погрешен, тъй като по-тежките присъди не водят до превантивен ефект.¹³ Последните изследвания потвърждават тези ранни аргументи и потвърждават, че увереността, че ще последва наказание, е най-ефективният елемент за превенция на престъпността. Нещо повече, когато разгледаме как всъщност действа и се възприема тази сигурност на наказанието, виждаме, че тя се обуславя от шансовете да бъдем задържани. С други думи, непосредственият риск да бъдеш заловен изглежда е най-важен за превенцията на престъпността.¹⁴

В заключение, защо Scared Straight и други подходи, основани на страха, не дават резултат?

Особено важно тук е, че става дума за млади хора. Те естествено са по-податливи на поемане на риск. Невробиологичните изследвания показват, че те преработват риска по различен начин от рационалните възрастни. Освен това индивидуалният избор не е толкова важен за младите хора, колкото социалните и емоционалните стимули. На тяхната възраст те търсят непосредствено потвърждение от групата и връстниците. Ако тези връстници оказват отрицателно влияние върху поведението им, всяко рационално послание за това, че застрашават бъдещето си, няма да им подейства добре.¹⁵ Ето защо тези програми могат да имат обратен ефект.¹⁶ Може да изглежда страхотно да се върви срещу посланието на родителите или дори по-лошо, да се направи така, че да изглежда, че това е нормално поведение за тези връстници. По подобен начин е доказано, че кампаниите за превенция на употребата на наркотици имат вредни последици, тъй като показването, че очевидно „всички го правят“, всъщност може да засили представата, че за да се впишат в обществото, младите хора трябва да употребяват наркотици.¹⁷

SCARED STRAIGHT И КОНТРААРГУМЕНТИТЕ

„Тук има ефект“

Контекстът е от значение, но и доброто управление също. Възможно е оценките да са предимно англосаксонски, но тези констатации дават достатъчно основания за предпазливост. Всеки европейски участник, който смята да приложи подобен подход, трябва най-малко да покаже положителни резултати, за да се противопостави на тези аргументи. Всеки друг подход е просто опасен и безотговорен. Авторите на системния преглед предупреждават накратко: „Бихте ли разрешили на лекар да използва медицинско лечение за вашето дете, което има подобни резултати?“¹⁸ Освен това развитието на мисленето на хората е еднакво и отвъд Атлантическия океан. Поведението, при което се търси риск, е типично за всеки млад човек навсякъде по света.

„Нашата програма е по-скоро образователна и по-малко конфронтационна“

Съществуват някои варианти на Scared Straight, например под формата на образователни обиколки, без често агресивната конфронтация със затворници или със сеанс за успокояване, с цел информацията да се погледне в перспектива. Тези нововъведения не успяват да решат проблема с тези практики, тъй като продължават да се фокусират върху повишаване на информираността за тежестта на последствията и все още предизвикват

противоположни реакции у младите хора. Първоначалният систематичен преглед включваше и тези по-малко конфронтационни програми, но те доведоха до същия ефект: никакъв.¹⁹

„Деца и родителите го харесват“

Няколко програми — не само подходите на Scared Straight — твърдят, че са ефективни въз основа на удовлетвореността на целевата група или персонала.²⁰ Това обаче не говори много за тяхната ефективност. Такива твърдения могат да се правят само чрез солидни оценки на въздействието.²¹

„Програмата вече е реализирана на много места“

Аргумент, подобен на предишния, само че тук ефективността се предполага въз основа на широкото му прилагане.²² Това отново не доказва нищо за действителното въздействие. Контекстът може да е различен, методът на преподаване може да е различен, децата може да го харесат... колкото и иновативен да е той, механизмът на действие (или не) остава същият. Целта е да се повлияе на поведението, като се възпират хората, показвайки им възможните отрицателни последици от извършването на престъпление.

Друг аспект е начинът, по който потенциалните отрицателни последици се съобщават на целевата група и се възприемат от нея. Трябва да се вземе предвид източникът на съобщението, тъй като, за да има успех, той трябва да е доверен източник.²³ Вероятно затворниците не са най-добрият пример за обучение в добро поведение. Освен недостоверни и морализаторски източници, младите хора се сблъскват с най-лошите възможни последици или с преувеличаването на тези последици, т.е. със строгостта на наказанието. Както беше обсъдено по-горе, по-скоро сигурността на наказанието, отколкото неговата тежест, е това, което възпира хората. Не всички престъпления и наказателни процедури ще ги вкарат в затвора или ще им наложат доживотна присъда. С други думи, ако страшното послание се възприема като малко вероятно и преувеличено, то няма да намери отклик сред целевата група.²⁴

Причините за неуспеха на Scared Straight и други подобни подходи не трябва да се приемат като обратни препоръки за това какъв трябва да бъде правилният подход. Да се гарантира, че всеки млад престъпник получава доживотна присъда, не е нито желателно, нито възможно. Обаче това, което тези констатации ни казват е, че плашенето на децата с тежко наказание е в най-добрия случай неефективно, а в най-лошия — вредно.²⁵ Въпреки добрите намерения, възпирането не работи по този начин, нито за тази целева група. Изследванията обаче предлагат няколко подхода, основани на възпирането, които работят.

КОГА ВЪЗПИРАНЕТО ИМА ЕФЕКТ?

Ефектът на възпирането не е еднакъв за всички и няма да действа по един и същ начин за цялото население.²⁶ Възпиращото действие ще засегне само онези, които вече са предразположени или изкушени да извършат престъпление. Повечето хора спазват закона независимо от неговата възпираща сила. В този смисъл може да се твърди, че възпирането е ефективен подход само в рамките на вторичната или третичната превенция.²⁷

С други думи, по-вероятно е да има ефект, когато подходът е целенасочен. Ако съчетаем този целенасочен подход с разбирането, че възпирането действа предимно чрез сигурността на наказанието и по-конкретно чрез сигурността на задържането, можем да видим, че затворите и затворниците не са правилните посланици. Основни участници в ефективните възпиращи подходи са полицията и полицейските стратегии, които водят до голяма и видима промяна в риска от задържане.²⁸

Преди да продължим с този аргумент, е важно да направим разграничение между „възпиране“ и „лишаване от свобода“. Последното също е функция на системата на наказателното правосъдие и по-конкретно на полицейската дейност и възпрепятства престъпника да извърши престъпление отново, като ограничава възможностите му да го направи. Най-просто казано, основната разлика между възпирането и лишаването от свобода е, че възпирането предотвратява престъпленията, като влияе върху възприемания риск от залавяне преди събитието, докато лишаването от свобода ограничава престъпника да продължи дейността си или да извърши нови престъпления, след като бъде заловен. Лишаването от свобода ще има ефект на превенция на престъпността, но ще изисква по-високи нива на арести и лишаване от свобода и ще изисква значителни ресурси, за да се поддържа ефектът.²⁹

Предотвратяването на престъпленията чрез възпиране — полицейската работа в горещи точки, е ярък пример за това какво е действието при целенасочен подход. Ресурсите на полицията се съсредоточават върху така наречените „горещи точки“: малки географски райони с висок процент на престъпност.³⁰ Преглеждайки 65 проучвания, Braga et al. (2019) стигат до заключението, че този подход има малък, но значим ефект върху престъпността. Освен това не само че има малки признаци на изместване, но е още по-вероятно ефектите да се разпространят извън целевия район. Като съсредоточава усилията и патрулите си, полицията повишава риска от задържане в района и ефективно възпира престъпленията, свързани с наркотици, нарушения на обществения ред, престъпления срещу собствеността и престъпления с насилие.³¹

Както можем да видим тук, последиците са посочени за конкретни престъпления. В допълнение към целевата група или географското местоположение, видът на престъплението също е важен фактор за възпиращия ефект. Някои престъпления се влияят от възпирането в по-малка степен, отколкото други. Емоционалните престъпления, като например *престъплението passionel*, е малко вероятно да бъдат повлияни, докато възпирането, насочено към по-преднамерени престъпления, например престъпления срещу собствеността, има по-голям шанс за успех.³²

Друга полицейска стратегия, която действа чрез целенасочен подход, като същевременно увеличава вероятността от залавяне, се нарича „целенасочено възпиране“, известно още като „полицейска работа с дърпане на лостове“. ³³ Тази мярка има положителен ефект, особено когато е насочена към насилие, свързано с банди, но също така и към рецидивисти и открити пазари на наркотици. Ключовата характеристика се състои в пряко взаимодействие

с целевата група, като се гарантира, че тя е запозната с последиците от постоянното извършване на престъпления и се предлагат реални алтернативи чрез социалните служби.³⁴ Членовете на общността или семейството също се включват в по-широкия подход, като се повишава колективната ефикасност и неформалният контрол на тази общност, като същевременно се отнемат някои от оправданията, които нарушителите могат да използват, за да сведат до минимум личната си отговорност. Внимателният читател може да забележи, че „повишаването на информираността“ наистина е част от този подход. Само по себе си повишаването на информираността има малък ефект. Но насочено, както е тук, вградено в един цялостен подход, то доказва своите предимства.³⁵

ОПЕРАЦИЯ „ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ОГЪНЯ“ И ОРИЕНТИРАНА КЪМ ПРОБЛЕМИТЕ ПОЛИЦЕЙСКА ДЕЙНОСТ

Важен фактор за успеха на целенасоченото възпиране е начинът, по който то се свързва с ориентираната към проблемите полицейска дейност. При този начин на работа основният акцент се поставя върху правилната оценка на нуждите и проблемите в даден район, за да се адаптира реакцията към местната действителност.³⁶ Ярък пример за този подход е операцията „Прекратяване на огъня“ в Бостън, чиято цел е да се намали свързаното с банди насилие с огнестрелно оръжие.³⁷ Заедно с целенасочено прилагане на закона спрямо трафикантите на оръжие полицията се увери, че членовете на бандите знаят какви са последствията, ако продължат да упражняват насилие.³⁸ Санкциите бяха съобщени, а сътрудничеството с местната прокуратура гарантираше, че наказателното преследване ще бъде проследено докрай. Тъй като по-голяма част от бандитите вече имаха повдигнати обвинения, тези обвинения бяха временно преустановени и с възможност за прекратяване, при условие че всички от бандата спазват договорените правила. Ако един от тях прекрachesе границата, обвиненията щяха да се възобновяват за всички членове на бандата. Разбира се това създаде напрежение между партньорите вътре в бандите — те трябваше да избягват участие в насилствени престъпления. Този резултат може да се постигне само с добре разработени, адаптирани и проучени послания, с подходяща подкрепяща мрежа. Приемането на един за всички вече не работи, а смесеният подход за целенасочено възпиране действа: броят на убийствата сред младежите е намалял със зашеметяващите 63 %, а нападенията с огнестрелно оръжие — с 25 %.³⁹

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Възпирането несъмнено има своята стойност, но само ако се използва по правилно. Scared Straight и подходите, основаващи се на страха, се фокусират върху строгостта на наказанието и върху показването на децата на най-лошото, което може да се случи, ако извършат престъпление. Тези подходи са подложени на критика само поради етични съображения,⁴⁰ но също така не успяват да покажат какъвто и да било положителен ефект. Всеки участник в превенцията на престъпността трябва да е наясно с потенциалните отрицателни ефекти на този вид програми и да направи своите изводи.⁴¹

За разлика от тях ефективните възпиращи подходи съществуват, когато са насочени към престъплението, целевата група или географската среда и когато са насочени към повишаване на сигурността на наказанието. Полицейските стратегии с такава насоченост и с видимо въздействие върху риска да бъдете хванати имат положителен ефект, според солидни научни доказателства.

Endnotes

- 1 A. Petrosino, C. Turpin-Petrosino, and J.O. Finckenauer, Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight, *Crime & Delinquency* 46:3 (2000); European Crime Prevention Network, Awareness-Raising Never Hurts, Does It?, Mythbuster, Brussels: EUCPN, предстоящо издание.
- 2 A. A. Petrosino, C. Turpin-Petrosino, M.E. Hollis-Peel, and J.G. Lavenberg, Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review, *Campbell Systematic Reviews* 9:1 (2013), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2013.5>.
- 3 Пак там.
- 4 D.P. Farrington and B.C. Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy, in: D.P. Farrington and B.C. Welsh (Eds.), *The Oxford Handbook of Crime Prevention*, Oxford: Oxford University Press, 2012; Petrosino et al., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight.
- 5 J. Esrick, R.G. Kagan, J.T. Carnevale et al., Can Scare Tactics and Fear-Based Messages Help Deter Substance Misuse: A Systematic Review of Recent (2005–2017) Research, *Drugs: Education, Prevention and Policy* 26:3 (2019), <https://dx.doi.org/10.1080/09687637.2018.1424115>; EMCDDA, Mass Media Campaigns for the Prevention of Drug Use in Young People, Lisbon, 2013, http://www.emcdda.europa.eu/publications/pods/mass-media-campaigns_en.
- 6 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review; Petrosino et al., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight; Farrington and Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy; European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention, 2019, <http://euspr.org>; A.V. Papachristos, Too Big to Fail: The Science and Politics of Violence Prevention, *Criminology & Pub. Pol'y* 10 (2011); J.O. Finckenauer, "Scared Straight" and the Panacea Phenomenon: Discussion, *Annals of the New York Academy of Sciences* 347:1 (1980), <https://dx.doi.org/10.1111/j.1749-6632.1980.tb21271.x>.
- 7 Finckenauer, "Scared Straight" and the Panacea Phenomenon: Discussion; J. McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 587:1 (2003), <https://dx.doi.org/10.1177/0002716202250781>.
- 8 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review; T. Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016.
- 9 D.S. Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century, *Crime and Justice* 42:1 (2013), <https://dx.doi.org/10.1086/670398>.
- 10 D.S. Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists, *Annual Review of Economics* 5:1 (2013); T.A. Loughran, R. Paternoster, and D.B. Weiss, Deterrence, in: A.R. Piquero (Ed.), *The Handbook of Criminological Theory*, Chichester, West Sussex: Wiley, 2015.
- 11 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*.
- 12 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century; Loughran et al., Deterrence.
- 13 Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 14 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 15 Европейско дружество за изследване на превенцията; Позиция на Европейското дружество за изследване на превенцията относно неефективните и потенциално вредни подходи в превенцията на употребата на вещества.
- 16 M.P. Rubenson, K. Galbraith, O. Shin et al., When Helping Hurts? Toward a Nuanced Interpretation of Adverse Effects in Gang-Focused Interventions, *Clinical Psychology: Science and Practice* (2020); McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs.
- 17 Европейско дружество за изследване на превенцията, Позиция на Европейското дружество за изследване на превенцията относно неефективните и потенциално вредни подходи в превенцията на употребата на вещества; Европейска мрежа за превенция на престъпността; Предотвратяване на престъпления, свързани с наркотици: Постигане на ефективна промяна на поведението, Инструментарий № 16, Брюксел: ЕМПП, 2020 г., <https://eucpn.org/toolbox16-drugrelatedcrimes>.
- 18 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review; Petrosino et al., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects!
- 19 Пак там.
- 20 McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs.
- 21 Европейско дружество за изследване на превенцията; Позиция на Европейското дружество за изследване на превенцията относно неефективните и потенциално вредни подходи в превенцията на употребата на вещества; B.C. Welsh and D.P. Farrington, Evidence-Based Crime Policy, in: M. Tonry (Ed.), *The Oxford Handbook of Crime and Criminal Justice*, Oxford: Oxford University Press, 2011; Petrosino et al., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight.
- 22 Европейско дружество за изследване на превенцията; Позиция на Европейското дружество за изследване на превенцията относно неефективните и потенциално вредни подходи в превенцията на употребата на вещества.
- 23 Европейска мрежа за превенция на престъпността. Повишаването на информираността никога не е навредило на никого, нали?
- 24 Европейска мрежа за превенция на престъпления. Предотвратяване на престъпления, свързани с наркотици: Постигане на ефективна промяна на поведението; Esrick et al., Can Scare Tactics and Fear-Based Messages Help Deter Substance Misuse: A Systematic Review of Recent (2005–2017) Research.
- 25 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review.
- 26 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 27 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*; N. Tilley, Middle-Range Radical Realism for Crime Prevention, in: R. Matthews (Ed.), *What Is to Be Done About Crime and Punishment?*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016.
- 28 Loughran et al., Deterrence; Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century; Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 29 Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 30 D. Weisburd, The Law of Crime Concentration and the Criminology of Place, *Criminology* 53:2 (2015).
- 31 A.A. Braga, B. Turchan, A.V. Papachristos, and D.M. Hureau, Hot Spots Policing of Small Geographic Areas Effects on Crime, *Campbell Systematic Reviews* 15:3 (2019); Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists; Loughran et al., Deterrence.
- 32 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*.
- 33 A.A. Braga, D. Weisburd, and B. Turchan, Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review, *Campbell Systematic Reviews* 15:3 (2019).
- 34 Пак там.
- 35 Европейска мрежа за превенция на престъпността. Повишаването на информираността никога не е навредило на никого, нали?
- 36 Braga et al., Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review.
- 37 Tilley, Middle-Range Radical Realism for Crime Prevention.
- 38 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 39 Braga et al., Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review.
- 40 Европейска мрежа за превенция на престъпността; Предотвратяване на престъпления, свързани с наркотици: Постигане на ефективна промяна на поведението.
- 41 McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs; Farrington and Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy.

Позовавания

ЕМПП (2020 г.). Разобличаване на митове: Внимание — следното съобщение може да ви се стори смущаващо... Брюксел: ЕМПП.

Правна информация

Съдържанието на настоящата публикация не отразява непременно официалното становище на която и да е държава членка на ЕС или на която и да е агенция или институция на Европейския съюз или на Европейските общности.

Автори/редактори

Jorpe Vanhee, длъжностно лице по въпросите на изследванията, секретариат на ЕМПП.

Част от проекта „Секретариат на ЕМПП“, февруари 2021 г., Брюксел

С финансовата подкрепа на Фонд „Вътрешна сигурност – полиция“ на Европейския съюз